

28

Werbőczy István

Zsidóeskü

1514

Werbőczy István (1458–1541), *Codex tripartitus* / Hármaskönyv, III, 36. §¹

Kiadások:

Márkus Dezső, szerk., Kolosvári Sándor & Óvári Kelemen, ford., *Werbőczy István Hármaskönyve* (Corpus Juris Hungarici, 1000–1895 / Magyar Törvénytár. Millenniumi emlékkiadás) (Budapest: Franklin-Társulat, 1897; reprint, Pécs: Pécsi Szikra Nyomda, 1989), pp. 420–421 (magyar fordítással)

Mandl Bernát, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, II (Budapest: Hornyánszky Viktor, 1937), p. 445, no. 1 (a *Corpus juris Hungarici*, I, 1822, p. 105 közlése nyomán)

Fordítás:

Leopold Löw [Löw Lipót], “Schicksale und Bestrebungen der Juden in Ungarn” (1846–47), in: uő, *Gesammelte Schriften*, IV (Szegedin: Ludwig Engel, 1898), pp. 371–435, kül. p. 412 (német)

Kohn Sámuel, *A zsidók története Magyarországon a legrégebb időkől a mohácsi vészig* (Budapest: Athenaeum, 1884), p. 327 (a 2. § magyar fordítása)

Irodalom:

Löw Lipót, *A zsidó eskü múltja, jelene és jövője* (Pest: Aigner és Rautman, 1868)

Winkler Ernő, *Adalékok a zsidó eskü (juramentum more judaico) középkori történetéhez* (Budapest: Pallas, 1917)

Titulus 36.

Forma juramenti Judaeorum, contra Christianos praestandi

Item, quanquam ex parte Judaeorum, non sit instituti mei quicquam annotare; cum Judaei varia et diversa habere dignoscantur, super eorum legibus privilegia, plerisque in locis salutis contraria, et alias perniciosum videatur de usuris judicare, ex quo tamen saepenumero contingit, Judæis contra Christianos juramentum imponi, et adjudicari; formam igitur juramenti Judaeorum, in calce opusculi hujus apponendam censui.

§ 1. Ubi sciendum; quod Judæus juramentum præstare volens, contra solem verti, et nudipes stare debet, chlamide, vel pallio indutus, et pileum judaicum in capite suo habens; volumenque legis (quod tabulam Moysis vocant) manu sua tangat, atque teneat, et sic dicat:

§ 2. Ego T.² Judæus, juro per Deum vivum, per Deum sanctum, per Deum omnipotentem, qui fecit cælum, et terram, mare, et omnia, quæ in eis sunt; quod in hac causa, qua me hic Christianus inculpat, innocens sum penitus, et immunis. Et si reus sum; terra me absorbeat, quæ Dathan, et Abyron absorbit. Et si reus sum; paralysis, et lepra me invadat, quæ precibus Helisæi, Naaman Syrum dimisit, et Jezii puerum Helisæi invasit. Et si reus sum, caducus morbus, fluxus sanguinis, et

¹ Érvényét megszüntette az 1868:LIV. tc. 242. §.

² Titius / Lucius Titius, római név, amely a tényleges nevet helyettesítette.

gutta repentina me tangat, et mors subitanea me rapiat, dispereamque in corpore, et anima, ac rebus meis, et in sinum Abrahae nunquam perveniam. Et si reus sum; lex Moysi in monte Synei sibi data, me deleat, et omnis scriptura, quæ in quinque libris Moysi scripta est, me confundat. Et si istud juramentum meum non est verum, et iustum: me deleat Adonay, et suæ Deitatis potentia, Amen.

36. fejezet

Annak az eskünek mintája, melyet a zsidóknak a keresztények ellenében kell tenniök

Továbbá, jóllehet nem céлом, hogy a zsidókról írjak, minthogy a zsidóknak az ő jogaikra nézve többféle és különböző és több helyen az üdvösséggel ellenkező kiváltságaik vannak és különben is az uzsorákról ítélni veszedelmesnek látszik, mégis, mivel gyakran megtörténik, hogy a zsidókat a keresztények ellenében eskütételre kötelezik és ítélik, tehát azt véltem, hogy a zsidók esküjének mintáját e munka végére illesszem.

1. § Holott tudnunk kell, hogy a zsidónak, aki esküt akar tenni, magára rövid köntöst vagy palástot öltve és fején zsidó kalapot viselve a nap felé kell fordulnia és mezítláb állania, ki is a törvénykönyvet (melyet Mózes táblájának neveznek) kezével érintse és tartsa és ezeket mondja:

2. §. “Én N. zsidó esküszöm az élő Istenre, a szent Istenre, a mindenható Istenre, aki az eget és a földet, a tengert és mindazt teremtette, ami ezeken és ezekben van, hogy ebben az ügyben, amellyel engem ez a keresztény vádol, teljesen ártatlan és büntelen vagyok. És ha bűnös vagyok, nyeljen el a föld, amely Dathant és Abyront elnyelte.³ És ha vétkes vagyok, lepjen meg a szélhűdés és bélpoklosság, amely Elizaeus kérésére a szíriai Naamant elhagyta,⁴ és Jeziit,⁵ Elizaeus szolgáját meglepte. És ha vétkes vagyok, érjen engemet a nyavalyatörés, vérfolyás és hirtelen gutaütés és ragadjon el a véletlen halál és vesszek el testestül és lelkestül és vagyonostul, és soha se jussak Ábrahám kebelébe. És ha vétkes vagyok, semmisítsen meg Mózes törvénye, melyet neki a Szinaj hegyen adtak és szégyenítsen meg minden írás, mely Mózes öt könyvébe van írva. És ha ez az esküm nem való és igaz, törüljön el Adonay és az ő istenségének hatalma. Amen.⁶

---

³ Num. 16.

⁴ II. Kir. 5.

⁵ Géhazi.

⁶ Az eskü szövegének régi magyar változata Erdélyből (1671): “Én, zsidó Júda esküszöm az élő mindenható szent Istenre, ki az mennyet, földet, tengert és azokban levő minden állatokat teremtett, hogy stb. (...) Mindezekben ha valami csalárdságot, hamisságot (...) néznék, s valamit meg nem állanék, az föld engem elnyeljen, mely Chore [Korah], Datant és Abyront elnyelte, az bélpoklosság reám szálljon, az gutta megüssön, az vérfolyás reám szálljon, az franczu ellepjen, és hértelen halállal haljak meg, és mind testestül lelkestül elvesszek, és az Ábrahám kebelébe soha ne jussak, az sinai hegyen kiadott Moyses törvénye eltöröljen és minden írás, mely a Moyses öt könyvében megíratott, összerontson, és ha igaz nem leszek, töröljön el engem az Adonai és az ő Istenségének nagy hatalma.” Apafi Mihály fejedelem (1662–1690) Júda nevű török tolmácsának hivatalba lépésekor letett esküje. In: *, Török–magyarkori emlékek, VII (*), pp. 68–69; MZsO II, pp. 120–122, no. 134.